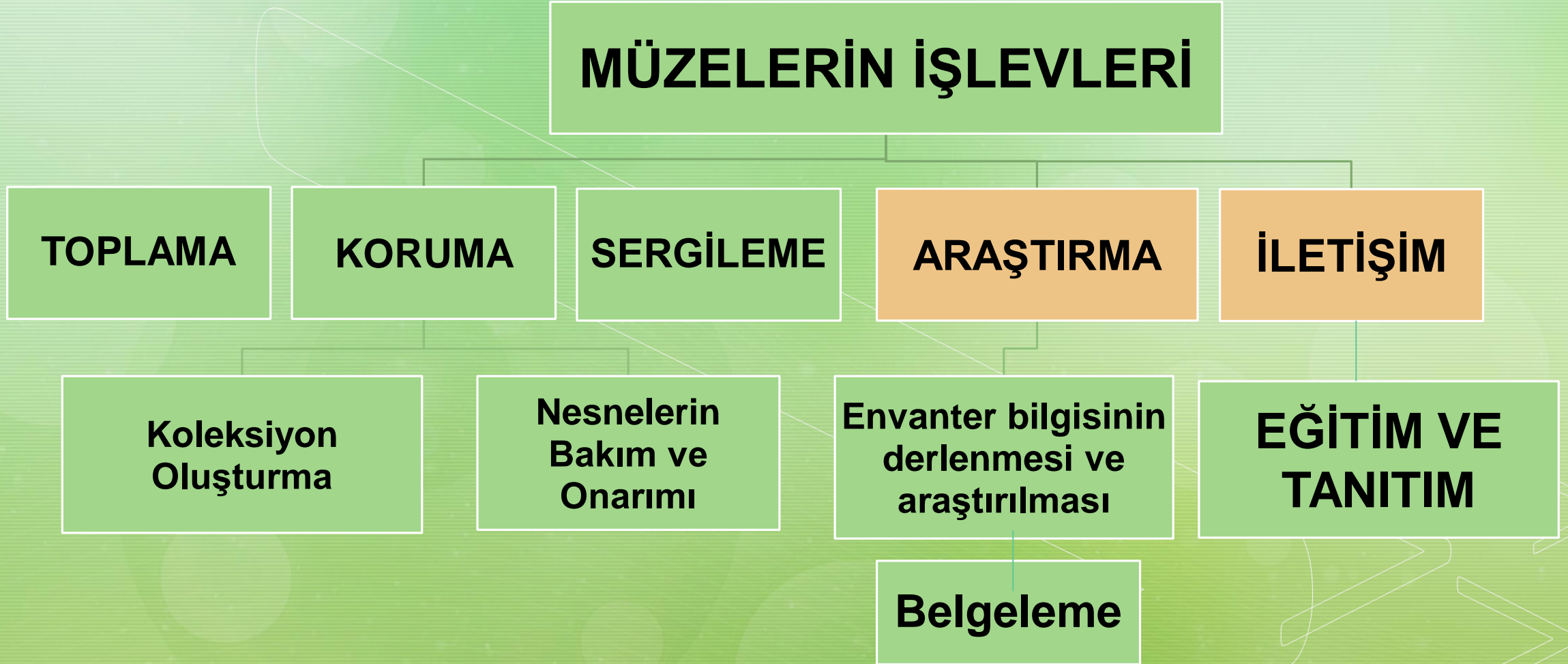

► MÜZE VE
İŞLEVLERİ
MÜZE
TÜRLERİ

MÜZELERİN İŞLEVLERİ

Geleneksel işlevler: Toplama, koruma, belgeleme, depolama, sergileme

- **Toplama**, müze koleksiyonlarının oluşturulması ve geliştirilmesi için nesnelerin toplanması, diğer bir deyişle koleksiyonların edinilmesidir.
- **Koruma**, müze koleksiyonlarındaki nesnelerin yaşam sürelerinin uzatılması, doğanın ya da insanın neden olabileceği tahribata karşı güvenliklerinin sağlanmasıdır. (**Depolama**, müze koleksiyonlarının yaşam süreleri uzatıldıktan sonra nem, ısı, ışık koşulların profesyonel düzeyde sağlandığı mekanlarda muhafaza edilme sürecidir).
- **Belgeleme**, koleksiyon nesnelerinin yazılı ve görsel yöntemlerle kayda geçirilmesi, belirli bir sistematik içinde sınıflandırılması ve bu malzemenin dökümünü oluşturan envanterin hazırlanması süreci.
- **Sergileme**, müze koleksiyonlarının belirli bir kurgu ve mantık içinde, temsil ettikleri zaman dilimini ya da temayı en açık tarzda anlatabilecek şekilde düzenlenmesi işidir.

KOLEKSİYON TOPLAMA VE DERLEME

Müzelerin önemli görevleri arasında koleksiyon toplama/derleme bulunmaktadır. Eser açısından çok zengin kaynaklara sahip olan ülkemizde eserlerin toplanması kadar kategorilere ayırıp envanterlerinin tutulması da büyük öneme sahiptir.

Müzelerde karşılaşılan bir gerçek ise Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın her yıl talep ettiği yıllık bilançoya rağmen bugün dahi, başta küçük malzemeler olmak üzere pek çok müze kendi kurumlarındaki kesin eser sayısı bilmemektedir.

Şüphesiz ki gerekli kaynağa sahip olmamak (insan, zaman, para vb.) bu durumun en önemli sebebidir.

2016 Yılı Eser İstatistikleri	
Arkeolojik	817.475
Etnografik	330.768
Sikke	1.925.393
Tablet	118.390
Mühür ve Mühür Baskısı	67.355
Arşiv Vesikası	7.462
El Yazması Kitap	40.667
Fosil ve İskelet	941
Madalya-Madalyon-Nişan	1.653
Banknot	407
Diğer	848
TOPLAM	3.311.359

T.C. Kültür Turizm Bakanlığı 2016 yılı eser istatistikleri

BELGELEME

Date: _____

Other: (name) _____

Museum: _____

Public Domain: (Indicate research or evidence that leads to this assessment, i.e., published in US prior to 1923, federal government-created work, etc.)

Other: (name and contact information): _____

Unclear - more information needed on: (check all that apply):

- Date of creation: _____
- Date of publication: _____
- Country of origin: _____
- Legal heirs: _____
- Other (specify): _____

Where are IP rights documented? (check all that apply):

☐ Curator correspondence - letter, memo, file note	☐ License Agreement with creator
☐ Assignment	☐ Deed of gift
☐ Independent contractor agreement (specify: author, consultant....)	☐ Lender agreement
☐ Institutional contract - (ASCAP, ARS, CANCOPY, SOCAN, etc.)	☐ Database record (Identify database file and record ID #)
☐ Email (Identify sender and recipient)	☐ Trademark application/approval form
☐ Curator agreements	☐ Other: (describe) _____
☐ No documentation found	

Location of Documentation: (within department - e.g., archive file cabinet, departmental server, etc.)

Dates of documentation: Is the document signed?

- Yes By Whom? (specify name and title): _____
- No

Was the signatory authorized to sign? Yes No

If rights are not owned by the museum, was the museum granted any rights for use?

- Yes (answer the following): No
- If by assignment, who assigned rights? _____
- Under what terms and conditions? _____
- If by license, purpose of the license (what uses?): _____
- Territory: _____ Duration: _____
- Restrictions: _____

Is there conflicting documentation about the IP rights in the asset? If so, specify.

Follow-up action needed: (e.g., notify relevant personnel about possible infringements, contact creator or heirs, etc.)

on computer

P.R. IV. 78

A.L.F. 48

1884.30.7

NORTH AUSTRALIA

48 = 5 black./ Lenticular parrying-shield, tamarang, of light wood, cross section 'segment of circle' form; with curved surface ornamented with heavily impressed and grooved strongly waved lines.

Original Pitt Rivers coll.

Her müzenin kendi envanterini oluşturmasının dışında tüm müzelerdeki bilgilerin merkezi olarak sağlıklı bir şekilde toplanıp saklanması gereklidir. Kullanılan envanter defterleri artık değişen ve gelişen arşivleme, belgeleme anlayışı ve yöntemleri ile ele alındığında yetersiz kalmaktadır.

Dijital envanterlerin, online sergi kataloglarının hazırlandığı günümüzde teknolojiyi belgeleme amacıyla kullanmak müzeler açısından da elzemdir. Her müzenin envanter listesinin eksiksiz hazırlanması ve PC ortamına geçirilmesi ile bu yapı hızlı bir şekilde kurulabilir. Müzede uzmanlarının yapacağı akademik çalışmaların hem halka hem de bilim alanında katkısı büyüktür. Müze kapsamında yapılan araştırmaların konferans vb. aracılığıyla halkla paylaşılması önemlidir. Müzelerin belli dönemlerde yayın yapmaları, kongrelere, konferanslara katılmaları sağlanmalıdır.

SERGİLEME

Sergileme, müzelerin en önemli işlevlerindedir. Müze sergilemelerinde amaç, koleksiyondaki eserleri, halkın tanıyacağı biçimde düzenlemek ve bunlar hakkında nitelikli bilimsel bilgi sunmaktır.

Bir müzenin imajının belirlenmesinde, koleksiyon malzemesi yanında ziyaretçiye sunduğu hizmetlerin kapsamı da etkilidir. Müze sergilemelerinde amaç, koleksiyondaki eserleri, halkın tanıyacağı biçimde düzenlemek ve bunlar hakkındaki sistematik ve farklı düzeylere uygun bilgiyi sunmaktır.

Çağdaş işlevler: İletişim, eğitim...

- **İletişim**, müzenin bilimsel ve kültürel üretiminin toplumla paylaşımıdır. Müzenin bilimsel ve kültürel üretimi ise koleksiyonları ile gerçekleştireceği araştırma, inceleme, sergileme ve bunlarla ilişkili etkinlikleridir. Müzeler sergileri aracılığıyla bilgiyi üretir ve iletirler. Müzenin iletişimini sağlayan temel etkinlikleri sergileri ve eğitim programlarıdır. Ayrıca halkla ilişkiler, pazarlama ve tanıtım çalışmaları, müze yayınları vb. de müzenin iletişim işlevi kapsamındaki çalışmalarındandır.
- **Eğitim**; sanat, kültür ve bilimin toplumun tüm kesimlerine aktarılması amacıyla, müzenin üstlendiği bir misyondur. Günümüz müzelerinin bir araştırma merkezi, bir üniversite, bir eğitim ve kültür merkezi olarak tanımlanabilmeleri üstlendikleri bu misyon nedeniyledir.

MÜZE TÜRLERİ

ICOM 1995'E GÖRE,

Müzelere ilişkin en önemli sınıflandırma:

- Koleksiyonlarına göre müzeler
- Yönetimlerine göre müzeler
- Hizmet ettikleri bölgelere göre müzeler
- Sergileme yöntemlerine göre müzeler
- İşlevlerine göre müzeler
- Bilginin kullanımına göre müzeler

UNESCO'nun **1958** tarihli Brezilya Bölgesel Semineri'nde belirlenen gruplamaya göre müzeler ilgili oldukları bilim dallarına göre aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

1. Sanat Müzeleri
2. Modern Sanat Müzeleri
3. Arkeoloji, Tarih ve Kültürel Miras Müzeleri
4. Etnografya ve Folklor Müzeleri
5. Doğa Tarihi Müzeleri
6. Bilim ve Teknoloji Müzeleri
7. Bölge Müzeleri
8. Uzmanlık Müzeleri
9. Üniversite Müzeleri – Uzmanlık Müzeleri

KOLEKSİYONLARINA GÖRE MÜZE TÜRLERİ

GENEL MÜZELER

18., 19. ve 20. yüzyılın başlarında kurulan bu müzeler farklı içerikte çok sayıda koleksiyon barındırırlar. Diğer müze türlerine göre en ideali olarak kabul edilir. Bu müzeler çok sayıda disiplini içerdiklerinden zengin eğitim olanakları sunarlar. Bu müzeler bölgesel ya da yerel müzeler olarak da adlandırılırlar.

KOLEKSİYONLARINA GÖRE MÜZE TÜRLERİ

ARKEOLOJİ MÜZELERİ

İnsanlığın kültür geçmişini, kültürlerin değişimini ve birbirleriyle ilişkilerini inceleyen arkeoloji bilimine adanmış ve arkeoloji kazılar sonucunda gün yüzüne çıkarılmış eserlerin toplandığı, korunduğu, onarıldığı, belgelendiği, araştırıldığı, sergilediği ve eğitim amacıyla kullanıldığı müzelerdir.

KOLEKSİYONLARINA GÖRE MÜZE TÜRLERİ

SANAT MÜZELERİ

Sanat değeri taşıyan eserlerin, birkaç yüzyılın sanat birikimini ya da sanat akımını tablolar, çizimler, heykeller şeklinde sergileyen ve gelişmeleri izleyen müzelerdir. Bu müzeler seramik, maden, mobilya, sanatçı, kitap vb. koleksiyonlara sahip olabilir.

CERMODERN

KOLEKSİYONLARINA GÖRE MÜZE TÜRLERİ

ETNOGRAFYA MÜZELERİ

Etnografya, insan topluluklarının meydana getirdiği maddi kültürlerdir. Giyim, ev aletleri, süs eşyası, avcılık, yapı maddeleri, tarım aletleri ve halk sanatlarına ait aletler bu konu kapsamında değerlendirilmektedir. Etnografya müzeleri folklor, halk sanatı ve gelenekleri, ileri kültürlere ait etnografik değerdeki koleksiyonları içerir. Bu müzeler, sergilemeleri ve canlandırmaları aracılığıyla halk kültürünü yansıtan, kuaktan kuflağa bilgi aktarımında etkin rol oynayan müzelerdir.

KOLEKSİYONLARINA GÖRE MÜZE TÜRLERİ

TARİH MÜZELERİ

Tarih müzeleri tarihî ve tarihin bugün ve gelecek ile ilişkili özelliklerini irdeleyen, bir kurumu, bir yöreyi, bir ülkeyi ya da toplumu iktisadi, siyasi ve toplumsal açıdan inceleyen müzelerdir. Bu tür müzeler sanat ve arkeoloji nesnelere de dahil olmak üzere her türlü nesneyi belgeler ve sergilerler.

KOLEKSİYONLARINA GÖRE MÜZE TÜRLERİ

DOĞA TARİHİ MÜZELERİ

Doğa ve doğa kültürü odaklı sergilerin yer aldığı, halkı doğa tarihi, mineroloji, dinazorlar, zooloji, oşinografi, antropoloji gibi konularda eğitim amacıyla kurulmuş müzelerdir. Aynı zamanda bu müzelerin ilgi alanı içinde evrim, çevre sorunları ve biyolojik çeşitlilik gibi konular yer almaktadır. Dünya'da önemli örnekler arasında Londra Doğa Tarihi Müzesi ve Washington D.C. Doğa Tarihi Müzesi, Türkiye'de Maden Tetkik Arama Enstitüsü Doğa Tarihi Müzesi örnek olarak verilebilir.

DOĞA TARİHİ MÜZESİ, LONDRA

15

KOLEKSİYONLARINA GÖRE MÜZE TÜRLERİ

BİLİM VE TEKNOLOJİ MÜZELERİ

Önemli buluşların ve bilimsel başarıların tarihinin ziyaretçilere farklı etkinlikler ile sunulduğu müzelerdir. Bilim ve Teknoloji müzeleri, bilimin temel prensiplerini ziyaretçilere tanıtmak, sevdirmek, deney yaparak gözlemlerde bulunmalarını sağlamak, eğlendirmek, merak ve heyecan uyandırmak ve eğitime katkı sağlamak amacıyla kurulmuşlardır.

Apollo 10 Uzay Kapsülü

BİLİM MÜZESİ, LONDRA

KOLEKSİYONLARINA GÖRE MÜZE TÜRLERİ

ENDÜSTRİ MÜZELERİ

Buhar makinesinin keşfi, demir-çelik endüstrisinin doğuşu ve beraberinde demiryolu taşımacılığının gelişimi; dokuma, tarım, ticaret, ulaşım ve iletişim, bilimsel ve teknolojik gelişmeler Sanayi Devrimi ve 19. yüzyılda bilim odaklı ilerleyen endüstrinin gelişimi içinde yer almaktadır. Sanayi Devrimi ile yaşanan tüm bu gelişmeler köklü ekonomik ve toplumsal değişimi beraberinde getirmiştir. Sanayi Devrimi'nin etkileriyle birlikte 19. yüzyıl ortalarında müzelerde sanayi ve teknolojide yaşanan gelişmeleri sergilemek, halkı bilinçlendirmek amacıyla müzelerde öğretici sergiler açılmaya başlamıştır.

SANTRALİSTANBUL

2007'de açılan Santralistanbul, gerçekleştirdiği sanatsal ve kültürel etkinlikler çerçevesinde kentsel canlanmaya katkıda bulunmayı hedefleyen kapsamlı, çok boyutlu ve disiplinler arası nitelikte uluslararası bir platform olmayı kendisine amaç edindi. Korunarak santralistanbul'a dönüştürülen Silahtarğa Elektrik Santrali, Osmanlı Devleti'nin kent ölçekli ilk elektrik santralidir. Tesis, İstanbul'un en eski endüstri bölgesi olan Haliç'te kurulduğu 1914'den 1983'e dek kente elektrik sağlamıştır. Santralistanbul, açılışından bu yana Modern ve Ötesi, Haritasız ve Yüksel Arslan Retrospektifi'nin de aralarında yer aldığı 20'nin üzerinde ulusal ve uluslararası sergiye ev sahipliği yapmıştır.

SANTRALİSTANBUL

EKONOMÜZE

Endüstriyelleşme karşısında hızla gerileyen geleneksel üretim yöntem ve tekniklerinin tanıtıldığı, uygulama yoluyla canlı tutulmaya çalışıldığı, koruma, araştırma, sergileme dışında ticari bir eylemin de gerçekleştirildiği müzelerdir. Bu müzelerde üretimin nasıl yapıldığı anlatılır, sergilenir ve hatta sergilenen ürünlerin satışı yapılır. Ekonomüze modeli ilk kez 1984 ve 1989 yılları arasında Cyril Simard'ın çalışmalarında ortaya çıkmıştır. Bu müzeler ekmek, peynir yapımı, balıkçılık, mücevher yapımı, cam üretimi, müzik aletleri yapımı, deri işçiliği, maden işleme sanatı ve sabun yapımı gibi farklı dallarda hizmet vermektedir.

EKOMÜZE

Ekomüze, doğal ve sosyal çevrenin, sadece dekoratif bir yapıyı ya da restorasyonu değil; doğal, sosyal ve kültürel çevrenin yaşayan bir aynasıdır. Ekomüzenin dikkati, belli bir bölge ve o bölgede yaşayan nüfusun birbiriyle ilişkisi, mevcut toplumun tarihsel gelişimi, yaşayan formu ve aynı zamanda gelecekteki olası durumuna odaklanmıştır. Bu müze türü bu özelliğiyle yerel kalkınmaya odaklanır.

Ekomüzeler, klasik müzecilikteki gibi bir sergileme aracı olmaktan ziyade, yaşam biçiminin varlığını sürdürmesine yardımcı olmaktadır. Bir başka deyişle, klasik müze bina, eserler, koleksiyonlar, uzman personel ve ziyaretçilerden oluşurken; ekomüze, belli bir coğrafi alan, orada yaşayan halk, gelenekler ve toplumsal mirastan oluşmaktadır.

Ecomuseum Della Montagna Pistoiese, Italya

TEŞEKKÜRLER

CEREN KARADENİZ

ckaradeniz@ankara.edu.tr